

Súd: Krajský súd Nitra
Spisová značka: 25Co/406/2014
Identifikačné číslo súdneho spisu: 4113210188
Dátum vydania rozhodnutia: 29. 01. 2015
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Ingrid Doležajová
ECLI: ECLI:SK:KSNR:2014:4113210188.2

Uznesenie

Krajský súd v Nitre, v právnej veci navrhovateľov: 1/ Y. B., nar. XX. XX. XXXX a 2/ V. B., nar. XX. XX. XXXX, obaja bytom W., X. XXXX/XX, zast. Mgr. Máriou Špacírovou, advokátkou so sídlom Nové Zámky, Rákocziho 12, za účasti vedľajšieho účastníka na strane navrhovateľov Združenie na ochranu finančného spotrebiteľa OFS, Nitra, Petzwalova 12, proti odporcovi: MONETREAL Group s.r.o., so sídlom Nová Ves nad Žitavou 73, IČO: 36 285 773, o určenie neplatnosti zmluvy o úvere a iné, o odvolaní navrhovateľov v 1. a 2. rade proti rozsudku Okresného súdu Nitra zo dňa 04. 06. 2013 č. k. 9C/160/2013-44, takto

rozhodol:

Odvolací súd rozsudok súdu prvého stupňa z r u š u j e a vec mu vracia na ďalšie konanie.

odôvodnenie:

Napadnutým rozsudkom súd prvého stupňa zamietol návrh navrhovateľov v 1. a 2. rade, ktorým sa domáhali určenia, že článok II. bod 1 a článok V. prvý odsek, článok VI. bod 3 zmluvy o úvere č. 380907 zo dňa 02. 04. 2009 a jej dodatok 1 zo dňa 02. 01. 2010, ako i zmluva o zriadení záložného práva k nehnuteľnostiam a mandátna zmluva zo dňa 02. 04. 2009 o zriadení záložného práva k nehnuteľnosti, vedenej Správou katastra B. Z., kat. úz. W., zapísaných na LV č. XXX, sú neplatné. O trovách konania rozhodol tak, že odporcovi náhradu trov konania nepriznal.

V odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol, že účastníci konania dňa 02. 04. 2009 uzatvorili zmluvu o úvere č. 380907, na základe ktorej odporca poskytol navrhovateľom úver vo výške 6.640 eur. Podľa článku II. bod 1 predmetnej zmluvy, celková pohľadávka odporcu činila sumu 10.391,04 eura a podľa článku III. bod 1 zmluvy bol úver splatný do 02. 04. 2013. Poukázal na článok III. bod 2, bod 6 zmluvy, podľa ktorého bol dlžník v prípade omeškania povinný platiť úrok z omeškania ako 2-násobok diskontnej sadzby a poplatok z omeškania za každý deň omeškania 2,5 promile z dlžnej sumy, ročná úroková sadba činila 24 %, ročná percentuálna miera nákladov 27,56 % a priemerná hodnota ročnej percentuálnej miery nákladov 15,37 %. Na základe zmluvy o záložnom práve a mandátnej zmluvy zo dňa 02. 04. 2009 bola pohľadávka odporcu zabezpečená záložným právom k nehnuteľnostiam, nachádzajúcich sa v kat. úz. W., zapísaných na LV č. XXX ako parc. č. 4510/121-zastavené plochy a nádvoria o výmere 308 m², parc. č. 4510/60-záhrady o výmere 1.090 m². Článok 8 zmluvy obsahoval splátkový kalendár, v zmysle ktorého prvá splátka nastala dňom 02. 05. 2009, posledná dňom 02. 04. 2013, pričom splátky predstavovali sumu 216,48 eura a pozostávali z istiny 83,68 eura a úroku vo výške 132,80 eura. Dodatkom č. 1 k zmluve o úvere zo dňa 02. 01. 2010 odporca poskytol navrhovateľom na základe ich žiadosti ďalší úver vo výške 2.500 eur, a teda celková výška úveru činila sumu 9.140 eur a celková pohľadávka odporcu predstavovala sumu 12.890,94 eura. Dňa 02. 04. 2009 účastníci konania uzatvorili zmluvu o zriadení záložného práva k nehnuteľnostiam, predmetom ktorej boli nehnuteľnosti špecifikované v článku II. bod 1, a to dom so súp. č. XXXX, postavený na parc. č. 4510/121-zastavené plochy a nádvoria o výmere 308 m² okrem parc. č. 4510/60-záhrady o výmere 1.090 m², ktorý pozemok nebol predmetom záložného práva. Na základe výsledkov vykonaného dokazovania mal za preukázané, že na parc. č. 4510/60 a parc. č. 4510/121 bolo zriadené záložné

právo v prospech odporcu k obom parcelám a k rodinnému domu. Navrhovatelia doposiaľ zaplatili sumu 9.140 eur, pričom ide o výšku istiny - celkovú výšku úveru. Zmluvný vzťah medzi účastníkmi, založený zmluvou o úvere, posúdil ako zmluvu o poskytnutí spotrebiteľského úveru a aplikoval na ňu ust. § 4 ods. 1-3 zák. č. 258/2001 Z. z. o spotrebiteľských úveroch a § 53 ods. 1, 2, 3, 4, 5 Občianskeho zákonníka. Dospel k záveru, že zmluva o úvere č. 380907, uzavretá účastníkmi konania je platná. Tvrdenie navrhovateľov o neplatnosti článku II. zmluvy z dôvodu neuvedenia skutočnosti, čo sa považuje za navýšenie, označil za irelevantné, keďže predmetná zmluva v článku III. obsahuje úroky, ročnú percentuálnu mieru nákladov, ako i jednotlivé splátky s podrobným rozpisom istiny a úroku. Rovnako za nedôvodnú považoval argumentáciu navrhovateľov ohľadne neprimeraného zabezpečenia výšky úveru rodinným domom, ktorý má oveľa vyššiu hodnotu. V tejto súvislosti zdôraznil, že pohľadávka úveru zabezpečená záložným právom presahujúcim samotnú pohľadávku spolu s jej príslušenstvom, nerobí zmluvu o zriadení záložného práva, resp. jej článok V. neplatnou. Mal za to, že zmluva o zriadení záložného práva bola uzatvorená v súlade s ust. § 37 Občianskeho zákonníka, navrhovatelia pri jej uzatváraní si boli vedomí, aká je hodnota zabezpečenej pohľadávky, pričom bolo na ich uvážení, či takúto zmluvu uzatvoria a založia nehnuteľnosti uvedené v príslušnom ustanovení a v takom rozsahu ako bolo uvedené v zmluve. Argumentoval tiež dôvodmi uvedenými v rozhodnutí Krajského súdu v Nitre sp. zn. 6Co/143/2012. Tvrdenia navrhovateľov ohľadne neplatnosti článku VI. bod 3, t. j. že nepotrebovali úver za účelom jeho vloženia do obchodu a boli tak uvedení do omylu, považoval za nedôvodné a nemajúce za následok neplatnosť úverovej zmluvy ako celku. V tomto smere poukázal na dotazník k žiadosti o poskytnutie úveru, v ktorom navrhovatelia tieto údaje uviedli. Záverom konštatoval, že argumentácia navrhovateľov, ktorí navyše splatili istinu poskytnutého úveru svedčí len o ich tendenčnom postoji a snahe neplatiť úroky, t. j. navýšenie úveru, na ktoré má odporca nárok. Z vyššie uvedených dôvodov preto návrh navrhovateľov ako nedôvodný zamietol. O náhrade trov konania rozhodol podľa § 142 ods. 1 OSP a odporcoví, ktorý mal v konaní plný úspech, nepriznal náhradu trov konania, nakoľko si žiadne trovy neuplatnil.

Proti tomuto rozsudku podali v zákonnej lehote odvolanie navrhovatelia, domáhajúc sa ním jeho zmeny a určenia, že zmluva o úvere č. 380907 zo dňa 02. 04. 2009 a jej dodatok 1 zo dňa 02. 01. 2010, ako i zmluva o zriadení záložného práva k nehnuteľnostiam a mandátna zmluva zo dňa 02. 04. 2009 o zriadení záložného práva k nehnuteľnosti vedenej na Správe katastra B. Z., kat. úz. W., zapísanej na LV č. XXX ako parc. č. 4510/121- zastavené plochy a nádvorcia o výmere 308 m² a nej postavenom rodinnom dome so súp. č. XXXX, sú neplatné. Dôvodili, že súd prvého stupňa nedostatočne skutkovo a právne vec posúdil, keď neprihliadol na neopodstatnenosť a neprimeranosť zabezpečenia pohľadávky odporcom, nakoľko za poskytnutý úver v sume 12.890,94 eura odporca zriadil záložné právo na nehnuteľnosť, a to rodinný dom spolu so záhradou, ktorého trhovú hodnotu je minimálne 50.000 eur. Založenie nehnuteľnosti tak považovali za neprimerané ku poskytnutému úveru. Navyše odporca úmyselne konal proti dobrým mravom, keď zriadil záložné právo na nehnuteľnosti, ktoré sú v ich bezpodielovom spoluvlastníctve manželov. Uviedli, že druhá veta článku VI. Prehlásenie dlžníka, bod 3 je nepravdivá, keďže ani jeden z nich pri uzatváraní zmluvy nepodnikali a ani nemali úmysel podnikat'. Zdôraznili, že uvedenú zmluvu pred jej podpisom ani nečítali. Vytkli súdu prvého stupňa, že pri rozhodovaní neprihliadol na skutočnosť, že článok IV bod 2, podľa ktorého spotrebiteľ má znášať akékoľvek výdavky spojené s vymáhaním dlhu, spôsobuje neplatnosť celej zmluvy. Odporca totiž žiadnym spôsobom nepreukázal, že by ho zaujímala bonita, stav núdze navrhovateľov a tiež skutočnosť, či spotrebiteľia dokážu plniť záväzky z úverového vzťahu. Mali za to, že pokiaľ odporca ako nebanková spoločnosť využil ich ľahkomyselnosť, musí niesť dôsledky, a to aj pri nedbanlivosti pri overovaní bonity spotrebiteľa, životných nákladov a celkovej schopnosti splácať úver. V tejto súvislosti uviedli, že pri uzatváraní zmluvy boli obaja starobní dôchodcovia. Argumentovali tiež dôvodmi uvedenými v rozhodnutí Krajského súdu v Prešove sp. zn. 3Co/3/2011, sp. zn. 18Co/136/2010 a Krajského súdu v Trenčíne sp. zn. 17Co/313/2010.

Odvolací súd viazaný rozsahom a dôvodmi odvolania (§ 212 ods. 1 OSP) prejednal odvolanie navrhovateľov bez nariadenia odvolacieho pojednávania podľa § 214 ods. 2 OSP a dospel k záveru, že rozsudok súdu prvého stupňa je potrebné podľa § 221 ods. 1 písm. f) OSP zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

Predmetom tohto konania je návrh navrhovateľov, doručený súdu prvého stupňa dňa 02. 04. 2013, ktorým sa domáhali určenia, že článok II. bod 1 a článok V. prvý odsek, článok VI. bod 3 zmluvy o úvere č. 380907 zo dňa 02. 04. 2009 a jej dodatok 1 zo dňa 02. 01. 2010, ako i zmluva o zriadení záložného práva k nehnuteľnostiam a mandátna zmluva zo dňa 02. 04. 2009 o zriadení záložného práva

k nehnuteľnosti, vedenej Správou katastra B. Z., kat. úz. W., zapísaných na LV č. XXX, sú neplatné. Preskúmaným rozsudkom súd prvého stupňa návrh navrhovateľov zamietol a odporcovi nepriznal náhradu trov konania.

Podľa § 221 ods. 1 písm. f) OSP, odvolací súd rozhodnutie zruší, ak účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom.

Vada konania vymedzená v citovanom ustanovení § 221 ods. 1 písm. f) OSP je vo svojej podstate porušením základného práva účastníka súdneho konania na spravodlivý proces, ktoré právo zaručuje v podmienkach právneho poriadku Slovenskej republiky okrem zákonov aj článok 46 a nasl. Ústavy SR a článok 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (Oznámenie Ministerstva zahraničných vecí ČSFR č. 209/1992 Zb.).

V prejednávanej veci z obsahu spisu vyplýva, že dňa 31. 05. 2013 zahlásil vstup do konania vedľajší účastník na strane navrhovateľov, Združenie na ochranu finančného spotrebiteľa OFS, so sídlom Nitra, Petwalova 12, IČO: 42 205 735. Podľa úradného záznamu, založenom na č. I. 32 spisu, dňa 04. 06. 2013 po pojednávaní, na ktorom bolo vyhlásené rozhodnutie súdu prvého stupňa (preskúmaný rozsudok) bolo zistené, že Združenie na ochranu finančného spotrebiteľa OFS podalo svoje podanie, ktorým oznámilo vstup do konania, elektronickou formou, pričom vedúca kancelárie a ani asistentka senátu si z technických príčin nevšimli, že takáto príloha do spisu formou elektronického podania prišla. Z uvedeného dôvodu preukázateľne súd prvého stupňa s označeným združením vo veci nekonal a vo vzťahu k nemu nevykonával žiaden procesný úkon podľa Občianskeho súdneho poriadku.

Vychádzajúc z ust. § 93 ods. 1-4 OSP v znení účinnom do 31. 12. 2014, vedľajší účastník môže do konania vstúpiť buď z vlastnej iniciatívy alebo iniciatívy účastníka konania. Pokiaľ označený subjekt urobí procesný úkon prejavujúci jeho vôľu vstúpiť do konania, stáva sa vedľajším účastníkom vo chvíli, keď súdu dôjde jeho písomné oznámenie, alebo keď svoj úkon urobí ústne do súdnej zápisnice; k vzniku vedľajšieho účastníctva sa nevyžaduje rozhodnutie súdu. Rovnako ako momentom, kedy dôjde súdu podanie o vstúpení do konania, vznikne vedľajšie účastníctvo, momentom, kedy dôjde súdu podanie o vystúpení z konania, vedľajšie účastníctvo zanikne; takémuto účinku uvedeného procesného úkonu vedľajšieho účastníka nemôže súd ani účastníci konania nijako zabrániť (uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 12. 06. 2014 sp. zn. 1 Cdo 292/2012). V prípadoch, na ktoré dopadá ust. § 93 ods. 2 OSP, zákon nestanovuje ako podmienku účasti tretej osoby na konaní skutočnosť, že táto osoba má záujem na výsledku konania. Podľa tohto ustanovenia totiž ako vedľajší účastník sa môže popri navrhovateľovi alebo odporcovi zúčastniť konania aj právnická osoba, ktorej predmetom činnosti je ochrana práv podľa osobitného predpisu. Cieľom uvedeného ustanovenia (účinného od 15. 10. 2008) je bezpochyby rozšírenie ochrany práv v prípadoch, v ktorých existuje dôležitý verejný záujem, ktorý by bolo problematické preukazovať zo strany subjektov, ktoré majú (vzhľadom na svoje zameranie alebo predmet činnosti) záujem vstupovať do konaní ako vedľajší účastníci. V praxi ide najmä o právnické osoby zamerané na ochranu jednotlivcov a skupín pred diskrimináciou, o združenia na ochranu spotrebiteľov a pod. V rámci tohto typu vedľajšieho účastníka sa neskúma hmotnoprávny záujem vedľajšieho účastníka na výsledku konania. Legitimáciu na vstup vedľajšieho účastníka do konania dáva samotný zákon. Sú to prípady sporov o ochrane spotrebiteľa, keď na strane spotrebiteľov môže vystupovať právnická osoba, ktorej predmetom činnosti je ochrana spotrebiteľských práv podľa zák. č. 205/2007 Z.z. o ochrane spotrebiteľa.

Ustanovenie § 93 ods. 4 OSP výslovne upravuje, že vedľajší účastník má rovnaké práva a povinnosti v konaní ako účastník. I keď vedľajší účastník je tretou osobou, o právach a povinnostiach ktorej sa v konaní nekoná, môže v konaní vykonať všetky procesné úkony, s výnimkou úkonov, ktoré znamenajú dispozíciu (s konaním alebo s predmetom konania) a úkonov, ktoré učinil sám účastník. Procesné úkony vykonáva vedľajší účastník vo svojom mene, ak však odporujú úkonom podporovaného účastníka, posudzuje ich súd po uvážení všetkých okolností. Z uvedeného je teda možné vyvodiť len jeden záver a to, že aj vedľajší účastník má (rovnako ako hlavný účastník) právo na spravodlivý proces, čo je základné ústavné právo (čl. 46 a nasl. Ústavy SR), ktoré sa v rámci civilného súdneho konania okrem iného realizuje možnosťou zúčastniť sa prejednávania právnej veci pred súdom a vyjadriť sa k prejednávanej veci. Prvoradou povinnosťou súdu je totiž zabezpečiť svojou činnosťou výkon spravodlivosti tak, aby nedošlo k jej odopreniu. Súdny proces musí byť jednou zo záruk zákonnosti, v rámci ktorej musí byť zabezpečená právna istota pri aplikácii práva súdom, a to v rozsahu zabezpečujúcim naplnenie

spravodlivej ochrany subjektívnych práv účastníkov konania v zmysle čl. 46 Ústavy Slovenskej republiky, resp. čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

Za situácie, že súd prvého stupňa v predmetnom spotrebiteľskom spore nekonal s vedľajším účastníkom na strane navrhovateľov - Združenie na ochranu finančného spotrebiteľa OFS, ktorý preukázateľne vstúpil do konania oznámením zo dňa 31. 05. 2013, znemožnil mu tak ako vedľajšiemu účastníkovi na strane navrhovateľov realizáciu jeho procesných práv, ktoré mu priznáva Občiansky súdny poriadok za účelom ochrany práv spotrebiteľa. Tým mu súd prvého stupňa odňal možnosť konať pred súdom, z ktorého dôvodu odvolací súd podľa § 221 ods. 1 písm. f) OSP napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 221 ods. 2 OSP), v ktorom súd prvého stupňa po prejednaní veci pri súčasnom zabezpečení procesných práv vedľajšieho účastníka vo veci opätovne rozhodne, pričom rozhodne aj o náhrade trov konania, vrátane trov odvolacieho konania (§ 224 ods. 3 OSP).

I napriek zhora popísanému zisteniu odvolací súd považuje za nevyhnutné upriamiť pozornosť na to, že základným procesným predpokladom úspešnosti určovacej žaloby (akou je aj žaloba v preskúmvanej veci) je v zmysle § 80 písm. c) OSP existencia naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení. Rešpektujúc zásadu hospodárnosti konania sa súd musí zaoberať otázkou existencie naliehavého právneho záujmu na určovacej žalobe už po začatí konania, pričom naliehavý právny záujem na požadovanom určení musí byť daný aj v čase rozhodovania. Určovacia žaloba predpokladaná uvedeným ustanovením je preventívneho charakteru a má miesto jednak tam, kde možno pomocou nej eliminovať stav ohrozenia práva alebo neistoty v právnom vzťahu a k zodpovedajúcej náprave nemožno dospieť inak, jednak v prípadoch, v ktorých určovacia žaloba účinnejšie než iné právne prostriedky vystihuje obsah a povahu príslušného právneho vzťahu a jej prostredníctvom možno dosiahnuť úpravu, tvoriacu určitý právny rámec, ktorý je zárukou odvrátenia budúcich sporov účastníkov. Tieto funkcie určovacej žaloby korešpondujú práve s podmienkou naliehavého právneho záujmu; ak nemožno v konkrétnom prípade očakávať, že ich určovacia žaloba bude plniť, nebude ani naliehavý právny záujem na takomto určení. Ak súd zamietá určovaciu žalobu pre nedostatok naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení, je vylúčené, aby súčasne žalobu preskúmal po vecnej stránke. Pretože súčasťou riadneho odôvodnenia rozsudku v zmysle § 157 ods. 2 OSP je aj (a najmä) právne posúdenie veci súdom a pri určovacej žalobe predpokladanej ustanovením § 80 písm. c) OSP sa súd v rámci právneho posúdenia veci musí zaoberať najprv existenciou naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení, je potrebné, aby odôvodnenie rozsudku obsahovalo úvahy súdu, akými sa riadil pri riešení tejto otázky. Absencia týchto úvah má za následok nepreskúmateľnosť rozhodnutia v tejto časti.

V súvislosti s otázkou existencie naliehavého právneho záujmu pri žalobe o určenie neplatnosti záložnej zmluvy odvolací súd považuje za potrebné uviesť, že žaloba o určenie v zmysle § 80 písm. c) OSP nie je spravidla opodstatnená vtedy, ak má požadované určenie len povahu predbežnej otázky vo vzťahu k posúdeniu, či tu je alebo nie právny vzťah alebo právo, a to najmä vtedy, ak takáto predbežná otázka nerieši alebo nemôže riešiť celý obsah alebo dosah sporného právneho vzťahu alebo práva. Stav ohrozenia práva žalobcu alebo neistota v jeho právnom postavení sa totiž v takomto prípade neodstráni iba tým, že bude vyriešená predbežná otázka, z ktorej bez ďalšieho vzťah (právo) významný pre právny pomer účastníkov ešte nevyplýva, ale až určením, či tu právny vzťah alebo právo je alebo nie je. Pokiaľ na základe záložnej zmluvy bolo záložné právo vložené do katastra nehnuteľností, právna otázka, či záložná zmluva je alebo nie je platným právnym úkonom, za tejto situácie predstavuje iba vyriešenie predbežnej otázky vo vzťahu k posúdeniu, či na nehnuteľnostiach žalobcu (ako záložcu) viazne v prospech záložného veriteľa záložné právo. Aj keby záložná zmluva bola neplatným právnym úkonom, nemôže prípadné určenie jej neplatnosti viesť k odstráneniu právnej neistoty žalobcu alebo k zamedzeniu ohrozenia jeho práva. Určením neplatnosti záložnej zmluvy nemusí byť bez ďalšieho postavené na isto, že vôbec nevzniklo záložné právo, a na druhej strane na základe platnej záložnej zmluvy nemusí vždy vzniknúť záložné právo k nehnuteľnostiam, aj keď bolo vložené do katastra nehnuteľností. Záložná zmluva nie je neplatná len preto, že nevznikla pohľadávka, ktorú má zabezpečovať záložné právo založené na tejto zmluve (napríklad preto, že nedošlo k uzavretiu zmluvy, podľa ktorej by mala pohľadávka vzniknúť, alebo preto, že takáto zmluva je neplatná a pod.). A aj keď je záložná zmluva platným právnym úkonom, záložné právo nevznikne, ak nevznikla pohľadávka, ktorú má záložné právo zabezpečovať. Vzhľadom na to, že určením platnosti alebo neplatnosti záložnej zmluvy sa nemôže vyriešiť celý obsah a dosah sporného právneho vzťahu medzi účastníkmi, nemôže byť na takomto určení naliehavý právny záujem v zmysle § 80 písm. c) OSP. Stav ohrozenia práva žalobcu alebo neistotu v jeho právnom postavení možno preto odstrániť len určením, či tu je alebo nie je záložné

právo, prípadne, ak už došlo k realizácii záložného práva, určením, či tu je alebo nie je iné právo (napr. vlastnícke).

Toto rozhodnutie bolo prijaté odvolacím senátom pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu odvolanie nie je prípustné.